

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 821.111

ПСИХОЛОГІЗАЦІЯ ОБРАЗУ ПЕРСОНАЖУ В ТВОРАХ В. ВУЛЬФ (НА ПРИКЛАДІ ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ РОМАНУ «ОРЛАНДО»)

Висоцька О.Л.

Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті зроблена спроба з'ясування способів і прийомів психологізації персонажів, які використовує в своїх творах В. Вульф (на прикладі головного героя роману «Орландо»). Зроблений огляд наукових публікацій за темою дослідження; з'ясована думка науковців із предмету розгляду. Досліджені способи і прийоми психологізації, які використовує В. Вульф для зображення головного героя роману «Орландо». Здійснений аналіз отриманого матеріалу й класифікація виявлених способів психологізації образу Орланда. Зроблені висновки з проведеної роботи й накреслені перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Ключові слова: роман В. Вульф «Орландо», психологізація образу, прийоми й способи.

Постановка проблеми. З точки зору психології творчості, психологізація образу персонажу в художньому творі відіграє провідну роль у побудові художньої реальності, у розкритті задуму автора й досягненні поставленої ним мети. Вона є важливим засобом впливу на читача, визначає особливості сприймання й розуміння ним твору загалом. Відповідно, способи, прийоми й засоби психологізації образу в художньому творі залежать від багатьох факторів: стилю даного твору, його жанрової приналежності, психологічних особливостей автора, його манери оповіді, власних уподобань та низки інших факторів. Як показує аналіз даної теми, з художньою метою можуть використовуватися найрізноманітніші засоби надання персонажам психологічних ознак.

Мета дослідження: з'ясувати, які способи й прийоми психологізації персонажів використовує В. Вульф у своїх творах (на прикладі головного героя роману «Орландо»).

Завдання дослідження:

- зробити огляд наукових публікацій за темою дослідження; з'ясувати думку науковців із предмету розгляду;
- відстежити способи й прийоми психологізації, які використовує В. Вульф для зображення головного героя роману «Орландо»;
- здійснити аналіз отриманого матеріалу та класифікувати виявлені способи психологізації образу Орланда;
- Зробити висновки з проведеної роботи й накреслити перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Аналіз тексту показує, що авторка використовує широкий арсенал засобів психологізації персонажів, тому в подальшому буде наведений виклад системи способів, котрі використовує авторка для вирішення поставлених завдань, з наведеними прикладами-цитатами та їхнім аналізом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До з'ясування особливостей створення образів персонажів у романах В. Вульф неодноразово зверталися як закордонні, так і вітчизняні дослідники її творчості. Певні міркування з цього приводу наявні у працях А. Уолтера (Волтера)

[1], Г. В. Анікіна і Н. П. Михальської [2], Ольги Слоновської, Григорія Семенюка, Григорія Косинки [3], Н. Ю. Жлуктенко [4], В. В. Івашової [5], Н. П. Михальської і Л. В. Дудової [6], Н. П. Михальської [7], Р. Чамберса [8], літературознавчих статтях самої В. Вульф [9] та ін. Художній метод письменниці, як і її творчість відносять до «психологічної школи». Зокрема, в публікаціях про її представників відзначається, що для них характерний пріоритет свідомості людини над будь-якими суспільними факторами; відсутність сюжету, а отже й дії в розвитку, як прийнято у класичному романі. Проте цілком новою властивістю набуває психологізм модерністської літератури. Її представники визнавали інтуїтивний шлях пізнання поряд із логічним, зосереджувалися на внутрішньому світі людини та суб'єктивних враженнях героя. Для їхнього психологізму характерна пильна увага до поза-свідомісфери психіки, до внутрішньої боротьби роздвоєного «Я» людини.

У літературному творі психологізм є сукупністю засобів, котрі використовуються для відображення внутрішнього, іноді суперечливого, світу героя – для детального аналізу його думок, почуттів, переживань. Цей спосіб зображення персонажу означає, що автор ставить перед собою завдання показати особистість героя безпосередньо з психологічного боку та зробити такий спосіб усвідомлення головним. Внутрішній світ персонажу переважно зображений за допомогою внутрішніх діалогів, його уяви та спогадів, монологів і діалогів із самим собою, часом – через сни, листи та особисті щоденники. Проте способи, прийоми й засоби психологізації образу в художньому творі залежать від багатьох факторів: стилю даного твору, його жанрової приналежності, психологічних особливостей автора, його манери оповіді, власних уподобань та і. Як показує аналіз даної теми, з художньою метою можуть використовуватися найрізноманітніші засоби надання персонажам психологічних ознак.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на здійснений огляд наукових публікацій за темою досліджен-

ня, інформації про способи психологізації, яку використовує В. Вульф для зображення головного героя роману «Орландо», не виявлена; що змушує до проведення власного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Проведене дослідження полягає як у пошуку способів психологізації образу головного героя, які використовує В. Вульф у романі «Орландо», так і здійсненні подальшого аналізу та класифікації зібраного матеріалу. У результаті виконаного дослідження були отримані наступні дані, стислий виклад яких наводиться. Враховуючи те, що обсяг даної публікації не дозволяє відзначити всі результати здійсненого аналізу, у випадку необхідності його елементи будуть подані в ході викладу. Отже, використані наступні способи психологізації образу головного героя:

1. Прямою мовою автора (надання психологічних властивостей)

Розпочати дослідження варто з традиційного способу надання художньому персонажу психологічних ознак (властивостей) – за допомогою приписування їх героєві твору безпосередньою мовою автора. Цей спосіб є дуже давнім, його використовували в своїх творах ще античні автори. Він належить до найпростіших, оскільки автор за власним бажанням може надати героєві необхідних йому психологічних характеристик. Нерідко використовує його й В. Вульф при зображенні психологічного портрету своїх персонажів. У романі «Орландо» знаходимо немало прикладів застосування цього методу.

1. For Orlando was a trifle clumsy [10, p. 12].
2. He was the very image of a noble gentleman [10, p. 17].
3. Here, indeed, we lay bare rudely, as a biographer may, a curious trait in him, to be accounted for, perhaps, by the fact that a certain grandmother of his had worn a smock and carried milk pails [10, p. 19].
4. ... – he began to be a little weary of the repetition... [10, p. 21].
5. He was young, he was rich, he was handsome. No one could have been received with greater acclamation than he was [10, p. 22].
6. (For...all his images at this time were simple in the extreme to match his senses and were mostly taken from things he had liked the taste of as a boy. But if his senses were simple they were at the same time extremely strong. To pause therefore and seek the reason of things is out of the question) ... [10, p. 26].
7. Moreover, the change in Orlando himself was extraordinary. Nobody had ever seen him so animated. In one night he had thrown off his boyish clumsiness; he was changed from a sulky stripling, who could not enter a ladies' room without sweeping half the ornaments from the table, to a nobleman, full of grace and manly courtesy [10, p. 29].

Як бачимо із наведеного опису, перед нами постає образ юного парубка, який має не тільки привабливу зовнішність, але й благородне походження, багатство та відповідне становище у «вищому суспільстві». Причому зображений образ не є статичним – у процесі викладу він зазнає змін, котрі пов'язані як із змушнінням героя, так і зі зміною життєвих обставин.

Проте даний спосіб психологізації художнього образу персонажу не є типовим для В. Вульфа. Можливо, не через те, що він має певні недоліки, а радше із-за того, що авторка надає перевагу

іншим способам, які більш притаманні її художньому стилю та власним уподобанням, оскільки надають ширших можливостей у вирішенні, поставлених нею, художніх завдань.

2. Опис зовнішності головного героя за допомогою зображення портрету

Опис зовнішності, зображення портрету героя, надає чималих можливостей для висвітлення його внутрішнього світу. Зв'язок зовнішності з внутрішнім світом людини був відомим і вивчався мислителями ще в античні часи.

Всупереч до багатьох інших письменників, Вірджинія Вульф надає вичерпної характеристики своїм персонажам, починаючи з самого початку творів; і, хоча знайомство з її героями відбувається поступово, проте, протягом цілого твору, розкриваючи зусібіч тонкощі їхньої душі та природи.

Авторка зображає досконалі детальні портрети персонажів, адже власне завдяки портретові ми можемо відчутти душевний стан, переживання, думки та настрої героя. Через портретні характеристики можна побачити, відчутти саму душу людини: усе динамічне, усе рухається та змінюється кожної миті – так само, як змінюється і живе душа людини, її настрої і характер.

Їхні портрети та притаманні їм риси вималювані в постійному русі; при цьому авторка не намагається виокремлювати надзвичайно важливі риси персонажів. Для неї не існує нічого другорядного, незначного – будь-яка найдрібніша деталь вималювана з такою ліричністю, з таким романтизмом, так чуттєво; і, хоча ніде немає чіткого посилення на реальний час, видається, що її герої живуть тут і зараз, поряд із нами, як би зійшовши зі сторінок творів авторки. Психологізм пронизує всю творчість Вірджинії Вульф, бо для неї є дуже важливою людська особистість.

У романі В. Вульф «Орландо», про головного героя роману в зазначений спосіб повідомляється наступне: 8. ... the shapely legs, the handsome body, and the well-set shoulders ... A more candid, sullen face it would be impossible to find. Happy the mother who bears, happier still the biographer who records the life of such a one! Never need she vex herself, nor he invoke the help of novelist or poet. From deed to deed, from glory to glory, from office to office he must go, his scribe following after, till they reach whatever seat it may be that is the height of their desire. Orlando, to look at, was cut out precisely for some such career. The red of the cheeks was covered with peach down; the down on the lips was only a little thicker than the down on the cheeks. The lips themselves were short and slightly drawn back over teeth of an exquisite and almond whiteness. Nothing disturbed the arrowy nose in its short, tense flight; the hair was dark, the ears small, and fitted closely to the head... and eyes like drenched violets, so large that the water seemed to have brimmed in them and widened them; and a brow like the swelling of a marble dome pressed between the two blank medallions which were his temples. Directly we glance at eyes and forehead, thus do we rhapsodize. Directly we glance at eyes and forehead, we have to admit a thousand disagreeables which it is the aim of every good biographer to ignore [10, p. 10-11].

Схоже на те, що даний портрет створений художником у хвилини натхнення, автор у захопленні від предмету (об'єкту), котрого зображає, та, здатний викликати не менше захоплення і в читача. Зовнішня досконалість людини передбачає наявність низки відповідних внутрішніх рис, котрі є ознаками гармонії. Проте, незважаючи на те, що даний спосіб дає чимало можливостей для створення уявлення про психологію героя, В. Вульф, вочевидь, надає перевагу іншим способам.

3. Через поведінку персонажу (опис поведінки)

Опис поведінки надає дуже широких можливостей для психологізації образу. Зображення типових манер поведінки, звичок героя дає нам уявлення про його вихованість, вміння поводитися, таким чином розкриває його внутрішній світ. Оскільки поведінка персонажу є зовнішнім проявом його внутрішніх рис, даний спосіб психологізації образу якнайкраще пасує до вирішення художніх завдань В. Вульф і найчастіше нею використовується.

9. He... – ... – was in the act of slicing at the head of a Moor which swung from the rafters [10, p. 9]. 10. But since he was sixteen only, and too young to ride with them in Africa or France, he would steal away from his mother and the peacocks in the garden and go to his attic room and there lunge and plunge and slice the air with his blade [10, p. 9]. 11. Orlando slowly drew in his head, sat down at the table, and, with the half-conscious air of one doing what they do every day of their lives at this hour, took out a writing book labeled 'Aethelbert: A Tragedy in Five Acts', and dipped an old stained goose quill in the ink [10, p. 11]. 12. Soon he had covered ten pages and more with poetry [10, p. 11]. 13. He was careful to avoid meeting anyone. There was Stubbs, the gardener, coming along the path. He hid behind a tree till he had passed. He let himself out at a little gate in the garden wall. He skirted all stables, kennels, breweries, carpenters' shops, wash houses, places where they make tallow candles, kill oxen, forge horse-shoes, stitch jerkins – for the house was a town ringing with men at work at their various crafts – and gained the ferny path leading uphill through the park unseen. There is perhaps a kinship among qualities; one draws another along with it; and the biographer should here call attention to the fact that this clumsiness is often mated with a love of solitude. Having stumbled over a chest, Orlando naturally loved solitary places, vast views, and to feel himself for ever and ever and ever alone.

So, after a long silence, «I am alone», he breathed at last, opening his lip. ... He had walked very quickly uphill through ferns and hawthorn bushes, startling deer and wild birds, to a place crowned by a single oak tree. It was very high, so high indeed that nineteen English counties could be seen beneath; and on clear days thirty or perhaps forty, if the weather was very fine [10, p. 12]. 14. He sighed profoundly, and flung himself – there was a passion in his movements which deserved the word – on the earth at the foot of the oak tree. He loved, beneath all this summer transiency, to feel the earth's spine beneath him; for such he took the hard root of the oak tree to be; or, for image followed image, it was the back of a great horse that

he was riding; or the deck of a tumbling ship – it was anything indeed, so long as it was hard, for he felt the need of something which he could attach his floating heart to; the heart that tugged at his side; the heart that seemed filled with spiced and amorous gales every evening about this time when he walked out. To the oak tree he tried it as he lay there, gradually the flutter in and about him stilled itself; the little leaves hung, the deer stopped; the pale summer clouds stayed; his limbs grew heavy on the ground; and he lay so still that by degrees the deer stepped nearer and the rooks wheeled round him and the swallows dipped and circled and the dragon-flies shot past, as if all the fertility and amorous activity of a summer's evening were woven web-like about his body [10, p. 13]. 15. ... a trumpet sounded. Orlando leapt to his feet. ... The Queen had come. Orlando looked no more. He dashed downhill. He let himself in at a wicket gate. He tore up the winding staircase. He reached his room. He tossed his stockings to one side of the room, his jerkin to the other. He dipped his head. He scoured his hands. He pared his finger nails. With no more than six inches of looking-glass and a pair of old candles to help him, he had thrust on crimson, breeches, lace collar, waistcoat of taffeta, and shoes with rosettes on them as big as double dahlias in less than ten minutes by the stable clock. He was flushed. He was excited. But he was terribly late [10, p. 14]. 16. By short cuts known to him, he made his way now through the vast of rooms and staircases to the banqueting-hall, five acres distant on the other side of the house. But half-way there, in the back quarters where the servants lived, he stopped. The door of Mrs Stewkley's sitting-room stood open – she was gone, doubtless, with all her keys to wait upon her mistress. But there, sitting at the servant's dinner table with a tankard beside him and paper in front of him, sat a rather fat, rather shabby man, whose ruff was a thought dirty, and whose clothes were of hidden brown. He held a pen in his hand, but he was not writing. He seemed in the act of rolling some thought up and down, to and fro in his mind till it gathered shape or momentum to his liking. His eyes, globed and clouded like some green stone of curious texture, were fixed. He did not see Orlando. For all his hurry, Orlando stopped dead. Was this a poet? Was he writing poetry? «Tell me», he wanted to say, «everything in the whole world» – for he had the wildest, most absurd, extravagant ideas about poets and poetry – but how speak to a man who does not see you? Who sees ogres, satyres, perhaps the depths of the sea instead? So Orlando stood gazing while the man turned his pen in his fingers, this way and that way; and gazed and mused; and then, very quickly, wrote half a dozen lines and looked up. Whereupon Orlando, overcome with shyness, darted off and reached the banqueting-hall only just in time to sink upon his knees and, hanging his head in confusion, to offer a bowl of rose water to the great Queen herself [10, p. 14-15]. 17. She flashed her yellow hawk's eyes upon him as if she would pierce his soul. The young man withstood her gaze blushing only a damask rose as became him [10, p. 17]. 18. She took it on her to reform Orlando of his sins, which sickened him, so that he drew back from the marriage, and did not much

regret it ... [10, p. 22]. 19. Orlando now noticed that her (Favilla's) teeth were crooked, and the two front turned inward, which, he said, is a sure sign of a perverse and cruel disposition in woman, and so broke the engagement that very night for ever [10, p. 22-23]. 20. Soon it was observed Orlando paid the Muscovite far more attention than mere civility demanded. He was seldom far from her side, and their conversation, though unintelligible to the rest, was carried on with such animation, provoked such blushes and laughter, that the dull-est could guess the subject [10, p. 29]. 21. Indeed, as the days passed, Orlando took less and less care to hide his feelings. Making some excuse or other, he would leave the company as soon as they had dined, or steal away from the skaters, who were forming sets for a quadrille. Next movement it would be seen that the Muscovite was missing too [10, p. 30]. 22. So he yielded; believed her; and asked her pardon [10, p. 36].

Як видно з наведених прикладів, опис поведінки якнайповніше розкриває нам психологію головного героя твору. З перших сторінок роману ми дізнаємося, що Орландо належить до давнього, знаного й войовничого роду. За віком він ще не може брати участь у війнах, проте вже зараз дав собі слово продовжувати справу пращурів і готується до майбутніх військових походів. Підліток Орландо – витончена й вразлива натура, він полюбить поезію, пише вірші й любить бувати на самоті. Проте, його нестримне й непогамоване нутро, постійно тягне його на пошуки пригод. Він легко захоплюється, проте є доволі легковажним і нездатним до встановлення глибоких і довготривалих стосунків. Людські стосунки для нього – лише несерйозна гра, азартна дитяча забава. Проте випадок з «московиткою» Сашею змінює наше уявлення про героя, який виявляє пристрасність і глибину почуттів. Він розбещений, владний, несамовитий і незалежний; може не рахуватися з думкою інших. Люди довкола нього існують лише для того, щоб вдовольнити його забаганки.

4. Через звичне оточення персонажу

Звичне оточення героя, атмосфера в якій він виріс, сформувався, живе і діє – теж може багато дечого розповісти нам про психологію героя. Цей спосіб теж використаний у романі, з якого можемо дізнатися про героя наступне.

23. ... the attic rooms of the gigantic house of the lord ... [10, p. 9]. 24. ... the sun falling through the stained glass on a vast coat of arms in the window. Orlando stood now in the midst of the yellow body of an heraldic leopard [10, p. 10]. 25. Having stumbled over a chest, [10, p. 12]. 26. ... the house was a town ringing with men at work at their various crafts – [10, p. 12]. 27. ... some vast mansion like that of Orlando's father, massed like a town in the valley circled by walls [10, p. 13]. 28. That was his father's house; that his uncle's. His aunt owned those three great turrets among the trees there. The heath was theirs and the forest; the pheasant and the deer, the fox, the badger, and the butterfly [10, p. 13]. 29. ... of his own great house [10, p. 14].

Як бачимо, інформації небагато, проте й вона важлива для розуміння того, як формувалася Орландо, котрий проживав у даному оточенні

з дитинства. Він живе у велетенському замку з зображеннями родового герба на вікнах у вигляді вітражів; у його кімнати дороги розписні предмети. Територія замку величезна, неначе ціле місто – тут працюють люди різних спеціальностей, які забезпечують його володарів усім необхідним. А довкола – такі ж маєтності та володіння, котрі належать родичам Орландо.

5. Через життєпис персонажу та його роду (становище в суспільстві)

Життєпис персонажу, його походження теж відіграє значну роль в зображенні психологічного портрету. Адже усвідомлення приналежності до певного роду, як і до певної народності, традицій, культури – є важливою психологічною характеристикою особистості кожної людини. Не залишає без уваги цю можливість психологізації й В. Вульф; з цього приводу вона пише наступне.

30. Orlando's fathers had ridden in fields of asphodel, and stony fields, and fields watered by strange rivers, and they had struck many heads of many colours off many shoulders, and brought them back to hang from the rafters [10, p. 9]. 31. His fathers had been noble since they had been at all. They came out of the northern mists wearing coronets on their heads [10, p. 9]. 32. ... the memory of her young cousin (for they had blood in common) green in her mind [10, p. 16]. 33. Instantly she plucked a ring from her finger (the joint was swollen rather) and as she fitted it to his, named him her Treasurer and Steward; next hung about him chains of office; and bidding him bend his knee, tied round it at the slenderest part the jeweled order of the Garter. Nothing after that was denied him. When she drove in state he rode at her carriage door... She kept him with her [10, p. 17]. 34. And the queen ... plotted for him a splendid ambitious career [10, p. 18].

Яким може бути самоусвідомлення героя, який змалечку знає, що належить до давнього й славного роду, крім всього іншого, є родичем самої Королеви? Неспроста королева щедро обдаровує юного Орланда: титулами, нагородами, замками. Вона дбає про нього, власноручно накреслює й влаштовує його майбутнє; наближає до себе й оберігає. Відповідно, перебуваючи під високим покровительством, герой відчувається влаштованим і захищеним від будь-яких негараздів.

6. Через сприймання, висловлювання, ставлення інших героїв

Персонаж певним чином поводить, виявляє власну активність і внутрішні властивості (риси), але не менш важливо знати, як сприймають його і його поведінку оточуючі. Їх висловлювання про героя важать для читача не менше, ніж висловлювання самого автора твору. Яким виглядає Орландо в сприйнятті інших персонажів роману?

35. The long, curled hair, the dark head bent so reverently, so innocently before her, implied a pair of the finest legs that a young nobleman has ever stood upright upon; and violet eyes; and a heart of gold; and loyalty and manly charm – all qualities which the old woman loved the more the more they failed her [10, p. 16]. 36. Strength, grace, romance, folly, poetry, youth – she read him like a page [10, p. 17]. 37. For the old woman loved him. And the Queen, who knew a man when she saw one, though not, it is said, in the usual

way, plotted for him a splendid ambitious career [10, p. 17]. 38. It is certain indeed that many ladies were ready to show him their favours [10, p. 22]. 39. But what most outraged the Court, and stung it in its tenderest part, which is its vanity, was that the couple was often seen to slip under the silken rope, which railed off the Royal enclosure from the public part of the river, and to disappear among the crowd of common people [10, p. 30]. 40. And laughing at his vehemence, ... [10, p. 31]. 41. ... sneered at him, for he must have seemed a child to her, ... [10, p. 32]. 42. And then she praised him; for his love of beasts; for his gallantry; for his legs [10, p. 37]. 43. And halting at length, out of breath, she said, panting slightly, that he was like a million-candled Christmas tree (such as they have in Russia) hung with yellow globes; incandescent; enough to light a whole street by; (so one might translate it), for what with his glowing cheeks, his dark curls, his black and crimson cloak, he looked as if he were burning with his own radiance, from a lamp lit within [10, p. 38].

Персонажів, через сприймання і висловлювання яких подається образ Орланда – небагато; всі вони належать до звичного середовища його перебування: передовсім це Королева і знатні придворні дами. Безсумнівно, зважаючи на захоплюючу зовнішність Орланда, його багатство, знатність і високе суспільне становище – всі вони в захопленні від нього. Але, загалом, цей спосіб теж не належить до головних способів психологізації образу, котрі використовує В. Вульф.

7. Через світогляд, переконання, погляди персонажу

Світогляд, погляди й переконання людини є важливою характеристикою її особистості, котрі визначають, типові для неї, способи поведінки. Проте про цю сторону психіки свого героя авторка повідомляє надто мало.

44. So too would Orlando, he vowed [10, p. 9]. 45. He held that the mixture of brown earth and blue blood was a good one [10, p. 19-20]. 46. It was not to seek «life» that Orlando went among them; not in quest of «reality» that he left them (common people) [10, p. 21]. 47. «All ends in death», Orlando would say, sitting upright on the ice [10, p. 32].

Справа, мабуть, тут зовсім не в обмеженості даного способу. Але В. Вульф описує конкретну людину, у котрої, в силу особливих обставин, не сформувалися певні переконання, а її світогляд є доволі примітивним. Можливо, саме через це, про цю сторону психіки Орланда, автор роману повідомляє дуже мало.

8. Через сприйняття дійсності персонажем (його висловлювання, враження, думки і т. і.)

Сприйняття дійсності персонажем – висвітлення його вражень, думок, висловлювань – теж є відображенням його психіки, не менш важливим, ніж опис типової поведінки. Принаймні, даний спосіб психологізації у В. Вульф відіграє важливе значення при зображенні персонажів.

48. So too would Orlando, he vowed [10, p. 9]. 49. Sights disturbed him, like that of his mother, a very beautiful lady in green walking out to feed the peacocks with Twitchett, her maid, behind her; sights exalted him – the birds and the trees; and made him in love with death – the evening sky, the homing rooks; and so, mounting up the spiral

stairway into his brain – which was a roomy one – all these sights, and the garden sounds too, the hammer beating, the wood chopping, began that riot and confusion of the passions and emotions ... [10, p. 11]. 50. He was fluent, evidently, but he was abstract. Vice, Crime, Misery were the personages of his drama; there were Kings and Queens of impossible territories; horrid plots confounded them; noble sentiments suffused them; there was never a word said as he himself would have said it, but all was turned with a fluency and sweetness which, considering his age – he was not yet seventeen – and that the sixteenth century had still some years of its course to run, were remarkable enough. At last, however, he came to a halt. He was describing, as all young poets are for ever describing, nature, and in order to match the shade of green precisely he looked (and here he showed more audacity than most) at the thing itself, which happened to be a laurel bush growing beneath the window. After that, of course, he could write no more. Green in nature is one thing, green in literature another. Nature and letters seem to have a natural antipathy; bring them together and they tear each other to pieces. The shade of green Orlando now saw spoiled his rhyme and split his metre. Moreover, nature has tricks of her own. Once look out of a window at bees among flowers, at a yawning dog, at the sun setting, once think «how many more suns shall I see set», etc., etc. and one drops the pen, takes one's cloak, strides out of the room... [10, p. 11-12]. 51. It was a memorable hand; a thin hand with long fingers always curling as if round orb or sceptre; a nervous, crabbed, sickly hand; a commanding hand too; a hand that had only to raise itself for a head to fall; a hand, he guessed, attached to an old body that smelt like a cupboard in which furs are kept in camphor; which body was yet caparisoned in all sorts of brocades and gems; and held itself very upright though perhaps in pain from sciatica; and never flinched though strung together by a thousand fears; and the Queen's eyes were light yellow. All this he felt as the great rings flashed in the water and then something pressed his hair – which, perhaps, accounts for his seeing nothing more likely to be of use to a historian. And in truth, his mind was such a welter of opposites – of the night and the blazing candles, of the shabby poet and the great Queen, of silent fields and the clatter of serving men – that he could see nothing; or only a hand [10, p. 15-16]. 52. Images, metaphors of the most extreme and extravagant, twined and twisted in his mind. He called her a melon, a pineapple, an olive tree, an emerald, and a fox in the snow all in the space of three seconds; he did not know whether he had heard her, tasted her, seen her, or all three together [10, p. 26]. 53. Orlando stared; trembled; turned hot; turned cold; longed to hurl himself through the summer air; to crush acorns beneath his feet; to toss his arms with the beech trees and the oaks [10, p. 26]. 54. Whom had he loved, what had he loved, he asked himself in a tumult of emotion, until now? An old woman, he answered, all skin and bone. Red-cheeked trulls too many to mention. A puling nun. A hard-bitten, cruel-mouthed adventuress. A nodding mass of lace and ceremony. Love had meant to him nothing but sawdust and

cinders. The joys he had had of it tasted insipid in the extreme. He marvelled how he could have gone through with it without yawning. For as he looked the thickness of his blood melted; the ice turned to wine in his veins; he heard the waters flowing and the birds singing; spring broke over the hard wintry landscape; his manhood woke; he grasped a sword in his hand; he charged a more daring foe than Pole or Moor; he dived in deep water; he saw the flower of danger growing in a crevice; he stretched his hand – in fact he was rattling off one of his most impassioned sonnets ... [10, p. 27-28]. 55. Then, suddenly Orlando would fall into one of his moods of melancholy; the sight of the old woman hobbling over the ice might be the cause of it, or nothing; and would fling himself face downwards on the ice and look into the frozen waters and think of death [10, p. 31-32]. 56. ... would try to tell her – plunging and splashing among a thousand images which had gone as stale as the women who inspired them – what she was like [10, p. 32]. 57. ... and he felt as if he had been hooked by a great fish, and rushed through the waters, yet with his own consent [10, p. 37]. 58. ... yet instantly bethought him how she was like the spring and green grass and rushing waters... [10, p. 38]. 59. ... for, still the astonishing, sinuous melody of the words stirred Orlando like music. Spoken with extreme speed and a daring agility of tongue which reminded him of the sailors singing in the beer gardens at Wapping, the words even without meaning were as wine to him. But now and again a single phrase would come to him over the ice which was as if torn from the depths of his heart. The frenzy of the Moor seemed to him his own frenzy, and when the Moor suffocated the woman in her bed it was Sasha he killed with his own hands [10, p. 39-40]. 60. At last the play was ended. All had grown dark. The tears streamed down his face. Looking up into the sky, there was nothing but blackness there too. Ruin and death, he thought, cover all. The life of man ends in the grave. Worms devour us [10, p. 40].

Як видно з наведеного, для Орланда характерне особливе сприйняття оточуючої дійсності. Він вразливий, має витончене сприйняття природи, схильний легко закохуватися...

9. Через мову персонажу, його манеру висловлюватися

61. So, after a long silence, «I am alone», he breathed at last, opening his lips ... [10, p. 12]. 62. «With all the pleasure in the world, Madame», he replied, speaking French with a perfect accent. For, heaven be praised, he spoke the tongue as his own; ... [10, p. 28]. 63. ... and their conversation, though unintelligible to the rest, was carried on with such animation ... [10, p. 29]. 64. And then, wrapped in their sables, they would talk about everything under the sun; ... Nothing was too small for such converse, nothing was too great [10, p. 31]. 65. «All ends in death», Orlando would say, sitting upright, his face clouded with gloom [10, p. 32]. 66. (For ... with the unthinking passionate foolish actions and sudden extravagant words in which, it is impossible to deny, Orlando at this time of his life indulged.) [10, p. 31-32]. 67. Upon which he told her of the stags in the snow at home, and how they would stray into the great hall for warmth and be

fed by an old man with porridge from a bucket [10, p. 37]. 68. Methinks it should be now a huge eclipse of sun and moon, and that the affrighted globe should yawn – [10, p. 40]. 69. Even as he said this a star of some pallor rose in his memory [10, p. 40].

10. Через інтереси, уподобання, звуки персонажа

70. Orlando naturally loved solitary places, vast views, and to feel himself for ever and ever and ever alone [10, p. 12]. 71. At any rate, two years of this quiet country life had not passed, and Orlando had written no more perhaps than twenty tragedies and a dozen histories and a score of sonnets [10, p. 16]. 72. ... unfaithfulness of men [10, p. 31-32]. 73. It was Orlando's fault perhaps; yet, after all, are we to blame Orlando? The age was the Elizabethan; their morals were not ours; nor their poets; nor their climate; nor their vegetables even. Everything was different [10, p. 18]. 74. He was young; he was boyish; he did but as nature bade him do. As for the girl, we know no more than Queen Elizabeth herself did what her name was. It may have been Doris, Chloris, Delia, or Diana, for he made rhymes to them all in turn; equally, she may have been a court lady, or some serving-maid. For Orlando's taste was broad; he was no lover of garden flowers only; the wild and the weeds even had always a fascination for him [10, p. 19]. 75. ... Certain it is that he had always a liking for low company, especially for that of lettered people whose wits so often keep them under, as if there were the sympathy of blood between them. At this season of his life, when his head brimmed with rhymes and he never went to bed without striking off some conceit, the cheek of an innkeeper's daughter seemed fresher and the wit of a gamekeeper's niece seemed quicker than those of the ladies at Court Hence, he began going frequently to Wapping Old Stairs and the beer gardens at night, wrapped in a grey cloak to hide the star at his neck and the garter at his knee. There, with a mug before him, among the sanded alleys and bowling greens and all the simple architecture of such places, he listened to sailors' stories of hardship and horror and cruelty on the Spanish main; how some had lost their toes, others their noses – for the spoken story was never so rounded or so finely coloured as the written. Especially he loved to hear them volley forth their songs of the Azores, while the parakeets, which they had brought from those parts, pecked at the rings in their ears, tapped with their hard acquisitive beaks at the rubies on their fingers, and swore as vilely as their masters. The women were scarcely less bold in their speech and less free in their manners than the birds. They perched on his knee, flung their arms round his neck, and, guessing that something out of the common lay hid beneath his duffle cloak, were quite as eager to come at the truth of the matter as Orlando himself [10, p. 20]. 76. Soon, however, Orlando grew tired, not only of the discomfort of this way of life, and of the crabbed streets of the neighbourhood, but of the primitive manners of the people [10, p. 21]. 77. Orlando, who was a passionate lover of animals, ... [10, p. 22]. 78. Orlando, it is true, was none of those who tread lightly the coranto and lavolta; he was clumsy and a little absent-minded.

He much preferred the plain dances of his own country, which he had danced as a child, to these fantastic foreign measures [10, p. 25]. 79. Soon he had covered ten pages and more with poetry.

11. Переживання, почуття, мрії персонажу

80. The doubt underlying the tremendous force of his feelings was like a quick-sand beneath a monument which shifts suddenly and makes the whole pile shake. The agony would seize him suddenly. Then he would blaze out in such wrath that she did not know how to quiet him [10, p. 34]. 81. Time went by, and Orlando, wrapped in his own dreams, thought only of the pleasures of life; of his jewel; of her rarity; of means for making her irrevocably and indissolubly his own [10, p. 34-35]. 82. Still, all this and more than all this he would do for her (Sasha's) sake. As for his marriage with the Lady Margaret, fixed though it was for this day sennight, the thing was so palpably absurd that he scarcely gave it a thought. Her kinsmen would abuse him for deserting a great lady; his friends would deride him for ruining the finest career in the world for a Cossack woman and a waste of snow – it weighed not a straw in the balance compared with Sasha itself. On the first dark night they would fly. They would take ship to Russia. So he pondered; so he plotted as he walked up and down the deck [10, p. 35].

12. Уява, фангазія персонажу

83. He ... was in the act of slicing at the head of a Moor which swung from the rafters [10, p. 9]. 84. And he fancied her at forty grown unwieldy though she was now slim as a reed, and lethargic though she was now blithe as a lark [10, p. 37]. 85. Now the Abbey windows were lit up and burnt like a heavenly, many-coloured shield (in Orlando's fancy); now all the west seemed a golden window with troops of angels (in Orlando's fancy again) passing up and down the heavenly stairs perpetually [10, p. 37]. 86. Ravished with her praises and shamed to think how he had maligned her on the knees of a common sailor and grown fat and lethargic at forty ... [10, p. 37-38]. 87. Sometimes, in the darkness, he seemed to see her wrapped about with rain strokes. But the phantom vanished [10, p. 42].

13. Через пейзаж (довкола персонажу)

88. It was very high so high indeed that nineteen English counties could be seen beneath; and on clear days thirty or perhaps forty, if the weather was very fine. Sometimes one could see the English Channel, wave reiterating upon wave. Rivers could be seen and pleasure boats gliding on them; and galleons setting out to sea and armadas with puffs of smoke from which came the dull thud of cannon firing; and forts on the coast; and castles among the meadows; and here a watch tower; and there a fortress; and again some vast mansion like that of Orlando's father, massed like a town in the valley circled by walls. To the east there were the spires of London and the smoke of the city; and perhaps on the very sky-line, when the wind was in the right quarter, the craggy top and serrated edges of Snowdon herself showed mountainous among the clouds [10, p. 12-13]. 89. Meanwhile, the long winter months drew on. Every tree in the Park was lined with frost. The river ran sluggishly [10, p. 18]. 90. All the colour, save the red of Orlan-

do's cheeks, soon faded. Night came on. As the orange light of sunset vanished it was succeeded by an astonishing white glare from the torches, bonfires, flaming cressets, and other devices by which the river was lit up and the strangest transformation took place. Various churches and noblemen's palaces, whose fronts were of white stone, showed in streaks and patches as if floating on the air. Of St Paul's, in particular, nothing was left but a gilt cross. The Abbey appeared like the grey skeleton of a leaf. Everything suffered emaciation and transformation [10, p. 38]. 91. Now a sight of the most extraordinary nature met his eyes. Where, for three months and more, there had been solid ice of such thickness that it seemed permanent as stone, and a whole gay city had been stood on its pavement, was now a race of turbulent yellow waters. The river had gained its freedom in the night. It was as if a sulphur spring (to which view many philosophers inclined) had risen from the volcanic regions beneath and burst the ice asunder with such vehemence [10, p. 43].

Через картину масового лиха, потопу, спричиненого весняною повінню, передається, як руйнується звичний світ персонажу. Це художній образ – зовнішнє явище передає те, що відбувається всередині героя.

14. Через наміри персонажу

92. The night was dark; it was pitch dark; but it was such a night as this that they had waited for; it was on such a night as this that they had planned to fly. He remembered everything. The time had come. With a burst of passion he snatched Sasha to him, and hissed in her ear «*Jour de ma vie!*» (Fr.) It was their signal. At midnight they would meet at an inn near Blackfriars. Horses waited there. Everything was in readiness for their flight [10, p. 40].

15. Через ситуативні стани персонажу

93. He sighed profoundly, and flung himself – there was a passion in his movements which deserved the word – on the earth at the foot of the oak tree [10, p. 13]. 94. Orlando looked no more. He dashed downhill. He let himself in at a wicket gate. He tore up the winding staircase. He reached his room. He tossed his stockings to one side of the room, his jerkin to the other. He dipped his head. He scoured his hands. He pared his finger nails. With no more than six inches of looking-glass and a pair of old candles to help him, he had thrust on crimson, breeches, ... in less than ten minutes by the stable clock. He was ready. He was flushed. He was excited [10, p. 14]. 95. For all his hurry, Orlando stopped dead. Was this a poet? Was he writing poetry? «Tell me», he wanted to say, «everything in the whole world» ... [10, p. 15]. 96. Such was his shyness that he saw no more of her than her ringed hand in water; but it was enough [10, p. 15]. 97. And in truth, his mind was such a welter of opposites – of the night and the blazing candles, of the shabby poet and the great Queen, of silent fields and the clatter of serving men – that he could see nothing; or only a hand [10, p. 15-16]. 98. ... Orlando was ready to tear his hair with vexation ... [10, p. 26]. 99. For as he looked the thickness of his blood melted; the ice turned to wine in his veins; he heard the waters flowing and the birds singing; spring broke over the hard wintry

landscape; his manhood woke; he grasped a sword in his had; ... [10, p. 28]. 100. For one second he had a vision of them; saw Sasha seated on the sailor's knee; saw her bend towards him; saw them embrace before the light was blotted out in a red cloud by his rage. He blazed into such a howl of anguish that the whole ship echoed [10, p. 35]. 101. ... and seizing her more tightly than ever, he swung her with him half across the river so that the gulls and the cormorants swung too [10, p. 38]. 102. At last the play was ended. All had grown dark. The tears streamed down his face [10, p. 40]. 103. Many a time did Orlando, pacing the little courtyard, hold his heart at the sound of some nag's steady footfall on the cobbles, or at the rustle of a woman's dress [10, p. 40]. 104. Flinging himself from his horse, he made, in his rage, as if he would breast the flood. Standing knee-deep in water, he hurled at the faithless woman all the insults that have ever been the lot of her sex [10, p. 45].

16. Вірування, релігійні переживання персонажу

105. ... and so bids us take refuge in the true Church (in his view the Anabaptist) ... [10, p. 32].

Крім того, що вказано церкву, до якої належав Орlando, про його релігійність більше нічого не повідомляється. Він не відвідує богослужінь, не молиться, не веде релігійних бесід і навіть не думає про це. Але, судячи з того, як із молодецьким запалом він віддається гріху – можна стверджувати, що релігійність і релігійні переживання йому не притаманні.

17. Життєві цінності, пріоритети

106. Her kinsmen would abuse him for deserting a great lady; his friends would deride him for ruining the finest career in the world for a Cos-sack woman and a waste of snow – it weighed not a straw in the balance compared with Sasha herself [10, p. 35].

18. Спогади персонажу

107. ... he (Orlando) would tell her of his other loves ... [10, p. 31].

19. Страхи, побоювання персонажу

108. – for who can be sure that his rage has not painted what he most dreads to find? [10, p. 36].

20. Знання та вміння, освіта персонажу

109. ... his mother's maid had taught him [10, p. 28].

Більше про освіту й знання Орlando нічого не сказано. Проте він знає не тільки грамоту, але й пише поеми, знає історію свого роду – з цього можна зробити висновок, що його навчали крім грамоти ще й історії, літературі, можливо, ще й географії, математиці та деяким іншим наукам. Оскільки шкіль у ті часи не було, очевидно, що ці знання він отримав від домашніх вчителів.

Є також інші способи, наприклад: через картину масового лиха, потопу, спричиненого весняною повінню, передається, як руйнується звичний світ героя. Це художній образ – зовнішнє явище передає те, що відбувається всередині героя; проте авторка використовує цей прийом не часто, швидше як виняток. Відтак, виклад виявлених способів психологізації образу на цьому можна завершити.

Проведене дослідження дає підстави зробити наступні висновки:

1. Проведений огляд наукових публікацій за темою дослідження дозволив з'ясувати стан її вивчення й особливості її розгляду науковцями; проте інформація про способи психологізації образу головного героя в романі В. Вульф «Орlando» не виявлена.

2. Проведене дослідження дозволило виявити велику кількість способів психологізації образу головного героя в романі В. Вульф «Орlando», а їхній аналіз дозволив створити їхню класифікацію.

3. Створена класифікація способів психологізації образу головного героя в романі «Орlando» дозволила встановити, що авторка використовувала широкий спектр прийомів для створення образу головного героя, і конкретизувати використані нею способи та прийоми.

У майбутньому передбачено продовжити роботу над даною темою, зокрема, розглянути способи психологізації образу героїв, головних зокрема, в інших романах В. Вульф, а також дослідити мовні засоби, які використовуються при цьому.

Список літератури:

1. Аллен Уолтер. Традиция и мечта. Критический обзор английской и американской прозы с 20-х годов до сегодняшнего дня / Уолтер Аллен: Пер. с англ. В. Харитоновой и А. Мулярчика. – М.: Прогресс, 1970. – 423 с.
2. Аникин Г. В. История английской литературы / Г. В. Аникин, Н. П. Михальская: Учеб. пособие для студентов педагог. ин-тов и фак. иностр. яз. – М.: Высшая школа, 1975. – 528 с.
3. Ольга Слоновська, Григорій Семенюк, Григорій Косинка [3] // Українська література / Г. Ф. Семенюк. – Київ: Освіта, 2011. – С. 101.
4. Жлуктенко Н. Ю. Английский психологический роман XX века / Н. Ю. Жлуктенко. – К.: Выща школа. Изд-во при Киев. ун-те, 1988. – 160 с.
5. Ивашева В. В. Литература Великобритании XX века / В. В. Ивашева: Учеб. для филол. спец. вузов. – М.: Высшая школа, 1984. – 488 с.
6. Михальская Н. П. Зарубежная литература XX века / Н. П. Михальская, Л. В. Дудова. – М.: Флинта: Наука, 2003. – 416 с.
7. Михальская Н. П. Пути развития английского романа 1920-1930-х годов. Утрата и поиски героя / Н. П. Михальская. – М.: Высшая школа, 1966. – 271 с.
8. Chambers R. L. The novels of Virginia Woolf / R. L. Chambers. – London, 1947. – P. 78-93.
9. Woolf Virginia. Modern Fiction / Virginia Woolf // The Idea of Literature. The Foundations of English Criticism. – Moscow: Progress Publishers, 1979. – P. 195-202.
10. Woolf Virginia. Orlando. – London: Penguin books, 1998. – 232 p.
11. Вульф В. Орlando: Роман / В. Вульф: Пер. с англ. Е. Суриц. – СПб.: Азбука-классика, 2005. – 304 с.

Высоцкая О.Л.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ПСИХОЛОГИЗАЦИЯ ОБРАЗА ПЕРСОНАЖА В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ В. ВУЛЬФ (НА ПРИМЕРЕ ГЛАВНОГО ГЕРОЯ РОМАНА «ОРЛАНДО»)

Аннотация

В статье сделана попытка выяснения способов и приёмов психологизации персонажей, которые использует В. Вульф у своих произведениях (на примере главного героя романа «Орландо»). Сделано обозрение научных публикаций по теме исследования; выяснено мнение учёных по предмету рассмотрения. Исследованы способы и приёмы психологизации, которые использует В. Вульф для изображения главного героя романа «Орландо.» Произведён анализ полученного материала и классификация выявленных способов психологизации образа Орландо. Сделаны заключения из проведённой работы и начерчены перспективы дальнейших исследований в данном направлении.

Ключевые слова: роман В. Вульф «Орландо», психологизация образа, приёмы и способы.

Vysotska O.L.

Lviv National Ivan Franko University

PSYCHOLOGIZATION OF CHARACTERS IN V. WOOLF'S NOVEL «ORLANDO» (ON THE EXAMPLE OF THE MAIN HERO «ORLANDO»)

Summary

An attempt of finding out the ways and methods of psychologization of characters Virginia Woolf uses in her works (on the example of main character «Orlando») is made. A review of scientific publications on the subject is made; a thought of the scientists on the subject of investigation is found out. The ways and methods of psychologization used by V. Woolf for depicting the main hero of the novel «Orlando» are investigated. An analysis of the material used and classification of the discovered ways of the Orlando's character psychologization is made. The conclusions from the work done are made. Здійснений аналіз отриманого матеріалу й класифікація виявлених способів психологізації образу Орланда. Зроблені висновки з проведеної роботи. The plans of the further investigations in this direction are outlined.

Keywords: V. Woolf's novel «Orlando», psychologization of a character, ways and.